

САНД ОЛОХ

Х а н а т

1931 оыл алтынны
ыйтан тахсарССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙНОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 40 (5532)

1981 оыл, Мууо уотар 2 күнэ
чэппизэрСынагта
2 харчы

ОРОЙУОННААБЫ ПАРТИЙНАЙ ТЭРИЛТЭ АКТИВЫН МУНЬАБА

1981 сэл кулун тутар 31 күнүгэр ССКП райкомун муньахтыр салалтыгар оройуоннаабы партийнай төрилтэ активын муньаба буолла.

Актив муньабагар ССКП райкомун чилиэннэрэ уонна чилиэннэр кандидаттар, оройуоннаабы партийнай төрилтэ ревизионнай комиссиятын чилиэннэрэ, партийнай төрилтэлэр секретардара, сельсоветтар исполкомнарын председателилара, оройуон предпринималарын, төрилтэлэрин уонна утэжэдиэнэлэрин салайааччыллара, ССКП райкомун, райсовет исполкомун уонна ЫБСЛКС райкомун эппиэттээх үлэһиттэрэ каттынылар.

Муньахха «ССКП XXVI съездин түмүктэрин итээн-нэ оройуоннаабы партийнай төрилтэ съезд уураахтарын уонна ССКП КК Генеральной секретара табаарыс Л. И. Брежнев даһылэаттан үөһээн тахсар сорунтарын тустарынан» даһылэаты ССКП райкомун бастакы секретара таб. И. П. Листинев өтөрдө.

Бу бопһуруоска кэһсэтиилэргэ тал атылар: тт. Е. Е. Ефимов — Сүбүруускай аатынан совхоз парткомун секретара, А. Ф. Барашкова — «Чурапчы» совхоз техник-осеменатора, С. И. Сергеев — Эрилик Эристини аатынан совхоз директора, А. П. Ефимов — Карл Маркс

аатынан совхоз Болугурдааһы отделениетын улгавлящайа, Н. Е. Анемподистова — райпо бырабыланын председателин солбуйааччы, маннайгы сүһүөх партийнай төрилтэ секретара, Д. Д. Патров — ЫБСЛКС райкомун бастакы секретара, Р. И. Константинов — Социалистическай Үлэ Геройа, М. А. Никитина — оройуоннаабы Култура дыһатин методдһа, маннайгы сүһүөх партийнай төрилтэ секретара, А. А. Захаров — Карл Маркс аатынан совхоз Төлөй Дирини-нэри биригээдэтин старшай биригээдэтир, М. С. Ошонешникова — райсовет исполкомун үлэ отделын сэбиэдиссэһа, оройуоннаабы партийнай төрилтэ ревизионнай комиссиятын председатели, М. Н. Павлов — тыа хаһаайыстыбатын производственной управлениетын начальнига.

Актив муньабын кыттылаахтара Кини Комитет Генеральной секретара Л. И. Брежнев баһылыктаах ССКП КК, кини Политбюротун политической линияларын уонна практический үлэлэрин бири санаанан биһирээтилэр уонна ССКП XXVI съездин уураахтарын хаһааннаабат салалтара уонна толоруута ылан туран, дүүһүлүһүлүһүт бопһуруоска туһаныах резолюцияны бири санаанан ылынылар.

УЛАХАН СУОЛТАЛААХ СОЦИАЛЬНАЙ ДЬААЛЛАР

ССКП Кини Комитета уонна ССРС Министрдары Совета «Олоһоох дьыа-кэргэт-тэргэ государственнай көмөнү күүһүрдэр дьаһаллар тустарынан» уонна «Нийилиэһинэ социальнай хааччыйымы салгыы түспүсүр дьаһаллар тустарынан» Уураахтары ылынылар.

ОБОЛОХХ дьыа-кэргэт-тэргэ государственнай көмөнү күүһүрдэр дьаһаллар ортолоругар үлэһиттэр ийэлэргэ олоһорун бири сааһа туолуор дьэри көрөллөрүгэр 1981 сылтан сабалаан дайду оройуоннарынан сүһүөх-сүһүөх хамаастарын сороһун төлөөн туран үөһ. пусканы киллэрин көрүлүр. Ити уопуска Дальнай Восток, Сибирь оройуоннарыгар уонна дайду хоту оройуоннарыгар ыйга 50 солкуобай уонна атын оройуоннарга ыйга 30 солкуобай кээһэйдэх төлөнүөбэ. Этилэр уопусканы киллэрини кытары бири кээһэ үлэһиттэр дьаһалларга, тохтобула суох үлэ стайын итээннэ идэ-нэ үлэһэтин стайын оннуларынан хаалларан туран, олоһорун балтараа сааһын, өтөн кэлэр өттүгэр икки да сааһын, туолуор дьэри көрөллөрүгэр хамаһа суох эбин уопусканы ылар быраап бэрриллэр.

Ого садтарын уонна дьыа-хыларын, уһатыллыбыт

күннээх оһуолалар уонна группалар, пионерскай лагерьдар уонна да атын ого учрежденияларын ситимнэрин бары дьаһалларынан салгыы сайыннары бэлэ-тэһэ.

Уураахха дьаһаллар общественнай производствоза үлэһэтин оһуу итинни кытары дүүрөһүлүлэригэр ордух таһыастаах үсүлү-буулаары үөһэ-тэр, олоһоох дьыа-кэргэттэри материальнай хааччыйымы түспүсүр атын дьаһаллар эмкэ көрүлүнүлэр.

1981 сылга сороһо ийэлэргэ бэрриллэр государ-ственной пособие кээһэе ого ахсын ыйга 20 солкуобайга дьэри үрдэтиллэр. Ити пособие ого 16 сааһын [стипендия ылбат үөрэнээччилэргэ—18 сааһын] туолуор дьэри төлөнөр. Визэ итээн-нэ онтон ордух оһуу ил-лит ситэтэ суох үлэ стай-таах дьаһалларга кырдыа бастарынан пенсияга тах-сыларыгар эбин чэпчэ-тинилэр олохтоһоллор.

Олоһоох дьыа-кэргэттэргэ уонна саага кэргэтиннэ буюлааччыларга государственнай олорор дьыаһа биригэ, ону тэһэ биригэ-лээн итээннэ кооператив-най олорор дьыаһа тутту-га ордух балаһыанньаны кэһэ-тэр кээһэ дьаһаллар ыйылынылар.

Уураахха итиннэ тэһэ дьыа-таллар дьыаһээн үлэһэрин чэпчэтэр сыалынан эргээн, общественнай аһылык, оло-бу дьыаһа хааччыйымы предпринималарын үлэһэрин биллэрдик түспүсүр соруктар бэлэтиһинилэр.

х х х

СОЦИАЛЬНАЙ хааччыйымы систематын түспүсүр сы-лынан 1981 сылга рабоча-дар уонна сүлүүспалаахтар кырдыаастарынан пенсияларын алын кээһэтин ый-га 50 солкуобайга дьэри үрдэтин, ону тэһэ инвалид-ноһууна итээннэ итэр ки-һини сүтэрин түбэлтэтигэр бэрриллэр пенсия алын кээ-мэтин улаатыннары көрү-лүнүлэр. Уон бирикэс пати-леткада нолхоттаахтар кыр-дыаһаһынан пенсияларын алын кээһэтин ыйга 40 солкуобайга дьэри улаатын-налар, ону тэһэ инвалид-ностарынан итээннэ итэр киһилэрин сүтэриһитэринэн пенсияларын алын кээһэ-тин үрдэтэр туһунан Кол-хозтар союзнай советтарын этиктэ ылылына.

Үүмүт патиеткада уон-тан таһа сыллааһыта пен-сияга тахсыбыт рабоча-уонна сүлүүспалаах пенсио-нердарга урут аһаһыт пенсияларын кээһэ, им-нилэр пенсияларын атыллы квалификациялаах үлэһи-тэргэ биллиги анаһар пен-

сия таһымыгар чугасайы-нарарга суоттанан, үрдэ-тиһиллэр. Ити дьаһаллар ыйга 60 солкуобайга тий-бэт пенсияны ылар пенсио-нердарга бастакы учарат олохтоһуохтара. Үүмүт па-тиеткада Ага дайдуу не-мүсүүр Улуу сэдики кыт-тымпаахтарын олохторун үсүлүбуйатын салгыы түп-сүрү дьаһаллары олоххо киллэрин бэлэтиһинэ. Кыр-дыаастар итээннэ инвалид-тар дьыаһэрин уонна китэр-наттары ситимнэрин кээ-тин, олору түспүсүр тутуу итээннэ социальнай-бытовой хааччыллыларын таһымын үрдэтин көрүлүлэлэр. Ити-ни тэһэ, толоруута суох үлэ биригээһитигэр уонна дьыа-үлэһэтин киллэрин туран, пенсионердар общественнай производствоза кыттар кыахтарын кэһэ-тэр дьаһал-лар ыйылынылар.

Народнай депутаттар Со-веттарыгар сэри уонна үлэ ветераннарын, үлэһиттэр дьыа-бура суох гражданныр нэ-дйымыларыгар итээннэ кы-һаһалларыгар баяһомтону күүһүрдэллэригэр, кинилэ-ргэ соһууһунан олохтоһуу чэпчэтинилэр уонна ордух балаһыанньалары халбана суох туһаныларымы кытаа-нахтык хонтуруоллууллары-гар этиһиннэ.

[ССТА].

СОВЕТСКИЙ-МОНГОЛЬСКИЙ ЭКИПАЖ КӨТҮҮТЭ ТҮМҮКТЭННЭ

1981 сэл кулун тутар 30 күнүгэр «Салют-6» — «Союз Т-4» — «Союз-39» орбитальной комплексе бортугар холбоһуктаах чинчийилэр уонна экс-периментар программа-ларын ситиһилээхтик толорон базан хараабыл командиры Советской Союз Геройа, ССРС космонавт-лётчига Вла-димир Дженибеков уон-на чинчийээччи-космо-навт Монголия На-роднай Республика-тын гражданина Жуг-дердедийн Гуррагча дастааптаах норуоттар икки ардыларынаабы экипаж Сиргэ эргилин-нэ. Космонавтар таба-рыстар Коваленок уон-на Савинных «Салют-6» станцияда үлэлэрин сал-гытылар.

«Союз-39» хараабыл түһэриллэр аппарата Со-ветской Союз террито-риетын суоттанылыбыт оройуонугар Джехка-ган куораттан 170 кило-метр соһуруулуу-илин олордо. Сиргэ түспүт-тари кэһэ табаарыстар Дженибеков уонна Гур-рагча доруобуйаларын туруга үчүгэй.

«Салют-6» — «Союз Т-4»
— «Союз-39» орбиталь-

най комплексе бортугар норуоттар икки ардыла-рынаабы экипаж үлэ-лиир кэмигэр Советской Союз уонна Монголия Народнай Республика-тын ученайдара хол-боһон бэлэһэһиттэ бы-лааннаах чинчийилэрэ итээннэ экспериментар ситиһилээхтик толору-луннулар.

«Интеркосмос» про-грамматанан учараттаах космической көтүү си-тиһилээхтик түмүктэ-иннэ бырааттыг соци-алистическай дайдулар эйэ уонна научнай-тех-нической прогресс туһу-гар космической куйа-ры чинчийингэ итээннэ баһылаһынгата айымны-лаахтык биһэргэ үлэһэ-тиннэрин саага көһө-бу-руһан буолар.

Монголия народнай революцията кыаһыта 60 сыла туолар сылы-гар оһоһуллубут мон-гольскай космонавт кыт-тымпаах космоска хол-боһуутаах көтүү совет-скай уонна монгольскай норуоттар үгүс сыллаах туһаһаһыт доһордон-нуулар саагы сөй-дүйтэти итээннэ бөһө-гөһүнүн бэлэһээн көр-дөр.

[ССТА].

«Союз-39» космической хараабыл норуот-тар икки ардыларынаабы экипаж — хараабыл командиры ССРС космонавт-лётчига полков-ник Владимир Александрович Дженибеков (хаһас дьыа) уонна чинчийээччи-космонавт, Монголия Народнай Республикаһын гражданина, Монголия народнай армиятын капитана Жугдердедийн Гуррагча. А. Пушларев фотота. ССТА фотохрониката.

Космос геройдарыгар наһараадалар

«Салют-6» — «Союз» туттаран туран Совет-ской Союз Геройун аата МНР гражданины-гар, чинчийээччи-космо-навта Жугдердедийн Гуррагчага иһэрилиннэ: МНР Улуу Народнай Хуралын Президиума Сүхэ-Батор орденын уонна «Кыһыл көмүс Сулус» медалы туттаран Монголия Народ-най Республикаһын Ге-ройун аатын ССРС кос-монавт-лётчигар Влади-мир Александрович Дженибековка уонна МНР бастакы космона-втыгар Жугдердедийн Гуррагчага иһэрдэ.

[ССТА].

Болгария коммунистарын съези

СОФИЯ (ССТА). Манна толоругар — ССКП КК По-Болгария Коммунистичес-кай партиятын XII съези аһылыныа. Ылаһыттар ор-

биккэй баһылыктаах ССКП делегацията.

КК Отчуоттуур даһыла-тын БКП КК Бастакы сек-ретара Т. Живков өтөрдө.

Капитальной тутууу хаалыһтан таһаарар уонна патиетка бастакы сылынаабы былааннары толоруууу хааччыйар ин-ниттэн быһыл олунуу,

Болдьох уһатылына

кулун тутар ыйдарга де-ловой маһы сороһуоһа-лаһынгата итээннэ таһы-най ыйдары райсовет исполкома бу дьыл муус-устар 20 күнүгэр дьэри уһатарга быһаарда.

ССКП XXVI съёһин уураахтарын ситиһилээхтик олоххо киллэриэбин

Оройуоннаабы партийнай тэрилтэ активын муннабар ССКП райкомун бастакы секретара таб. И. П. ЛИСТИКОВ дакылаата

ССКП XXVI съёһа билигин партиябыт, Улуу Октябрь дьыалатын эрэллээхтик саллаан, В. И. Ленин элбөт-сүппэт идеяларын утумнаахтык олоххо киллэрэн советскай норуот Бүтүүнүн политическай сирдигин оруолун достойнайдык толорорун итэҕэһин, эрэллээхтик көрдөрдө. Съезд советскай общество куруутун бөсөрөөн иһэр социальнай, политическай уонна идеянай бикр сөмөтүн, рабочай кыллас, колхозтаах бааһынай аймах уонна интеллигентия туһаайыт достойнайдык толорорун итэҕэһин, эрэллээхтик көрдөрдө. Съезд советскай общество куруутун бөсөрөөн иһэр социальнай, политическай уонна идеянай бикр сөмөтүн, рабочай кыллас, колхозтаах бааһынай аймах уонна интеллигентия туһаайыт достойнайдык толорорун итэҕэһин, эрэллээхтик көрдөрдө.

Съезд партия уонна норуот Бүтүүнүн эрэллээхтик олохтор суол ийэр эрэллээхтик буолар, аан дойду үрдүнэн сүмкэн историческай суолталаах. Кини кылаабынай доккумунтар—Кини Комитет Генеральной секретара табаарыс Л. И. Брежнев огорбут ССКП КК Отчуотун дакылаатыгар билигин элбэ, XXV съезд уураахтарын олоххо киллэрингэ партия быһылыт баарыдай үлэтин түмүктэри ситиһилии ырытыллылар, партия ис уонна тас политикатын уочараттаах сорууттара дьикитик быһаарыллылар. Бу улахан теоретическай уонна практикка суолталаах дакылаатка марксизм-ленинизм айымньылаахтык сайыннарылына.

ССКП XXVI съёһа Кини Комитет ленинскэй курсун уонна практикка үлэтин бүтүтүтүтү уонна толору биһирээтэ. Съезд бары партийнай тэрилтэлэргэ байланын үлэлэригэр табаарыс Л. И. Брежнев дакылаатыгар туруоруллубат бааһынааһыларын итинэн ие уонна тас политика сорууттарынан сайтаралларыгар сүбэлээтэ.

ССРС Министрдарын Советын Председателэ табаарыс Н. А. Тихонов дакылаатын сүннүкүн съезд «1981—1985 сылларга уонна 1990 сылга дьэри кэмгэ ССРС экономическай уонна социальнай сайдыытын сүрүн туһаайыларын биир санаанан биһирээтэ. Итин тэҕэ съезд ССКП Кини Ревизионнай комиссиятын стьютун биһирээтэ, партия сагайар органиирин быһбардаата.

Советскай норуот бэйэтин хаан-уруу партиятын уочараттаах съёһин түмүктэрин истин биһирээбилинэн, сүмкэн политическай уонна үлэс өрө көтөүлүүнэн көрүстэ.

Кини Комитет Отчуотун дакылаатыгар билигин аан дойдутаабы бааһынааһы, ССКП тас политика үлэс толору тыктарыллан көрдөрүлүнүлэр. Дакилаатка Советскай Союз социализм быраатты дойдутарын кытта дойдоруу уонна бииргэ үлэлэһин салгы бөсөргөн иһэр, бөсөһөмүт дойдутары кытта сибээстэрэ сайыннарылына, ССКП аан дойдутаабы рабочай кыллас уонна кини политическай авангардын—коммунистическай уонна рабочай партиялар кытта биир санааланытын халбака суох бөсөргөнүк тыктарыллан көрдөрүлүнүлэр. Билигин кэмгэ аан дойдутаабы быһы-майгы төһө да уустуктардаабын үрдүнэн ССРС бэйэтин союстаахтарын кытта бииргэ, уруккутун курдук, сир үдүгэр эйэ дьыалатын бөсөргөтүүтэ, норуоттарга куттал суох буолуутун хааччылыгы утумнаах курсу туһунар. Оттон ол аан дойду прогрессивнай кини аймабын бүтүн

үтүн кини өйөбүлүн ылар. Л. И. Брежнев съёһа бэйэтин дакылаатыгар аан дойдутаабы быһы-майгыны тосту чөбдигирдэргэ туһаайылыгыт сака конструктивнай аңылгыт туруорда «Эйэни туруулаһан көмүскүүх»,—дизин чөбдөтөн бэлитээтэ кини.—Билигин аан дойдутаабы бааһынааһы билигин партиябытыгар, билигин норуоттутулар, планета бары норуоттарыгар дакы итинэн ордух дьонун суолталаах соруу суох.

Ис политика билигин ситиһилэрибт норуот хаһаайыстыбатын партийнай салгыыттан быһаччы түтүлүктээхтэр. Экономика партиянай, политическай сыйынааһы төрүт пуунуан «Барыта кини туһугар, барыта кини үйүтүгэр» дикан халбааннаах программнай модьуйуу буолбута уонна буолар. Норуот олохун үйүтүтүн салгыы тулсарына съезд бэлитээбит кини программата советскай дьон олохторун бары эйгэтин хабар. Уон биир сирдигэр тиксэр дьикитик дойдуттар 16—18 бырыһыан үлэтиктэра, тутуу общественнай фондальрыттан төлөбүрдэр уонна чэпчэтиллэр 20 бырыһыан үүнүхтэр, 530—540 мөлүүмк квадратнай метр киниэх олорор дьикитик тутулуохтара, норуот үөрэтирин, доруобуйа харыстабылын уонна культураны салгы сайыннары ситиһилинээ, наһаа киниэх аһылыгынан уонна ону тэҕэ киниэх тутуулар промышленнай тэбэрдарынан хааччылы тулсарылына.

Бу үүмүт пилиткада промышленнай бородууксуйаны огоруу 26—28 бырыһыан, ол иһигэр производство средстволарын огоруу 26—28 бырыһыан уонна тутуу предметтарын огоруу 27—28 бырыһыан үүнүхтэрэ. Урочи болсомто уонна киниэх капитальнай тутууга уурулуоса. Норуот хаһаайыстыбатыгар үбүлээтин бары источниктарынан капиталы угуулар кээмэйдэрэ 12—15 бырыһыан улаатыа.

Советскай норуот историческай кыайылыра дикит чакчы улуулар. Ону сэрэ партия ыраахтаттары уонна итэҕэстэри, ситэ быһаарыллыбатах проблемалары, норуот хаһаайыстыбатыгар кыбычыын мизэстэри уонна диспропорциялары чуолкайдык көрөр. Билигин туохха барытыгар хаһаайыстыбаннаа суох буолууну, хоромноһуну утары охсуйуохтаахтык, киниэхэтин, обществаннай бас билинээ хаһаайыстыбы сыйынааһы холбурдарын көрдөрүхтээхтэр. Советскай кини инкитинэн уонна өйүнэн туох олоһуллубута барыта сатабылсаттык, толору уонна көдүүтээхтик туһаныллытын ситиһиэхтээхтэр. Улахан резервлэринэн маасса үлэс активнаһын уонна инициативатын салгы өрө көтөүлүү, социалистическай куоталаһыны сайыннары, бастык опыты, наука уонна техника ситиһилэрин олохтоһун буолллар.

Салайы—бу хаһаайыстыбаннаа эр буолбатах, ону тэҕэ партиянай, политическай дьыала. Кини тоһө тулсара кытта, көдүүтээхтэтин партийнай лозуннары уонна программалары олоххо киллэринтэ маасса кыттытын улахан өтө тутулуута.

Съёһа социалистическай государственнаа, демократияны уонна правопорядоһу салгы бө

сөргөтөргө, народнай контуруол систематын тулсарын иһэргэ, общество дьыалаларын салайытэ үлэлитэри улам киниэх тэрдэргэ быһаарылына. Биримэ көрдөбүлүгэр сеп түбэлтинэрэн профсоюзтар, комсомол уонна атын общественнай тэрилтэлэр инкитэригэр сака сорууттар туруорулуунулар.

Дойду обороннай модун кыабын, кини Сэбиллэннээх Куустэри салгы бөсөргөтүүтэ партия уонна государство дикитэригэр съезд биһирээтэ.

Партийнай съёһа улахан болсомто социалистическай олох киниэх материалнай уонна дьоннай төрүттэрин бөсөргөтүүтэ, сака киниэх итингэ уурулуна. Коммунистэр, үлэ коллективтары, общественнай тэрилтэлэр киниэх билинээ билигин да баар эгонэн уонна мешаннаа быһы, үбү-малы мункууу, норуот кылааһын уонна үлэтин-эмнэһин аахайбат буолуу, итирээтин курдук төттөрү кустуулар утары охсуйууда туһаайылыахтаах.

Олох бары салааларыгар ситиһилинбт кыайылылар партия салайар уонна тэрийэр орууттан араарыллыбаттар. XXV съезд киниэх ааспыт кэмгэ ССКП кээкэс 1.8 мөл. киниэх хакаата, хааччыбаннаа састаабы биллэрдик түбүстэ. Партиянай салаата модун куустээх төһүтэ—партия кадровой политика. Кадрдары аттаран туруоруу, бэлэмнээһин уонна хаттаан бэлэмнээһин систематын салгы тулсарына съезд болсомтону тарга.

Советскай общество маасса сознателноһын куустээх. Ол иһин съёһа партия идеологическай, политическай-интэр үлэтигэр улахан мизэсэ бэрилиннэ уонна чөлү сорууттар туруорулуунулар.

ССКП XXVI съёһин үлэс бүтүнүтэ сомоллоһуу уонна тумсуулаах буолуу тыныһан кытылына. Ити билигин партия, быһын модун куустээх уонна хоторумтуога суох огорор. Партия, табаарыс Л. И. Брежнев съезд сабыллытыгар эппитин курдук бэйэтин туох баар кууһун-кудэбин хардарыта сибээстээх кини туһаайыгы: коммунистическай айартулар үлэс уонна эйэни бөсөргөтүүтэ түмэр санаалаах.

Съезд көрдөбүлүгэр сеп түбэлтинэрэн билигин ааспыт пилиткадаабы үлэит түмүктэрин өсө төгүл ырытан көрөрбүт уонна чөлү сорууттары бэлитэнэрбит каада.

1980 сылга 1976 сыллаабытаагар оройуонка тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйатын огоруу кээмэйэ 6 бырыһыан таһынны түстэ, оттон онуоха ороскуоттар 32 бырыһыан улаатылар. Онон пилитка устатыгар бааһынааһыт очоот 6418 тыһ. солк аһарылына. Ити бирдичиннэринэн техниканы туһаныы көдүүтэ наһаа, сүөһү итингитэр аһылыка, оттон да атытарга быһаччы ороскуоттар үүнүлэрэ, хаһаайыстыбаннаа суох быһылылар салбаан таһа туруулар, көрүү-харайыкы туһаарыттан общественнай сүөһү туһата суох өлүүтэ элбээ, ийэ сүөһү маассабайдык ыларааһына, үүтү ылыны үрдэтинтэ уонна ыччат сүөһүнү төлөһүтүүтэ иһахтар ырааһынан ситэ туһа

ныллыбаттар, сиртэн үүнүүнү ылыны наһаа, о. д. а. бөдөн итэҕэстэр буолллар. Итингэсэ чөлү чакчылары билигин ааспыт XXVI оройуоннаабы партийнай конференцияга ситиһилии ырытан, кэлэтин турабыт. Ол үрдүнэн бүтүн мангыттарга хаттаан тохтууру наһаалааһын аһабыт.

Ылан көрүүбүт общественнай сүөһү өлүүтүн. Ааспыт пилиткада оройуонка 7326 ынах сүөһү туһата суох туораата (оттон 765-һа мангыт), 2189 сылгы көнүүнэн осууна (оттон 1450-на улахан сылгы, үксэ бээ). Ити барыта совхозтары 2916 тыһ. солк, очоокко тэлтэ эбэтэр 1535 тонна эти сүтэрингэ тирээтэ. Оттон ити кэмгэ оройуон пилиткадаабы бааһынын эки 1154 тоннанан төлөрбөккө хаалла. Итинчэ үлүгэр элбэх хоромноһу аһардас аһылык киниэх кыстык маарактарынан эрэ быһаарыахха сатамат. Манна тэрийэр үлэ мөлөһө, диксипилинээ, эппитэтикс наһаа улахан охсууну огордо. Оттон ити 2504 тыһ. солк хоромноһун баара-суоһа 178 тыһ. солк (7,1 бырыһыан эрэ) туһаанаах буруйдаахтаран төлөтүлүнэ. Бу улахан итэҕэһин хаһаайыстыбаннай салайааччылар, прокуратура кэлэр өттүгэр көрөлөрө, көнөрөллөрө наада.

Ааспыт пилиткада оройуон 36510 тонна үүтү государствога туттарар бааһынааһын 1683 тоннанан толорбото. Дикитин, итин аһардас үт бааһынаах сытынан уонна, сүөһүгүнэн бааһынаах, быһаччы үүтүнэн туттар-быппыт буоллар сабар. өсө аһар даһаны кылаах этибит. Ол кыаһын туһанылыбата. Киниэх бээс сылга ынах уонна тигээс 35,2 бырыһыан төрүүсү бээрбээ, ырытыы көрдөрүлүнэн, атырдык ыһын саһатыгар, өлгөм үт иһин охсуйуу үгэтин саһана, ынах сэттэ тымыттан биир төрөөн баран ыаммакка субан сүөһүнү кытта сайылаата. Хайдахаа курдук хаһаайыстыбаннаа суох быһыныт! Мангыт түбэлтэ итингитин хайдак даһаны хатылааны суохтаах. Хас бирдичи кытарак ынах хаһаайыстыбаа сылга 600 солк, очооту бээрэ эбит буоллаһына. 5 сылга 16036 ийэ сүөһү төрүүсү бээрбээтэ төлөһөх улахан охсууну огорбутун аһаан көрүт.

Экономика туох ханнык иннинэ үчүгэйди бааһынааһыт тэрийэр үлэни эрийэр. Кини билинээ кавастык тохтор-хоронор уматык уонна осууох матырыйалларын, сытылар-ымылар комбикор, мабытыттан, аһыан тобуллар үүттэн, бааһынаа киниэхэ уурудууттан, ферма аһын ыһылар кураанах куулартан, таһылан туһаныллыбака эрэ туорабыт техникатан, үүнүүлэрэ коммуллубатах бааһыналартан саһаанар. Онон бу салаага ордух болсомтолоохтук сыйынаһар, совхозтарга экономическай үлэ төрдүтэн тулсарар кэм кэлэ.

Карл Маркс аатынан совхоз (т. Васильев Е. Е., Оконешников М. С.) онус пилитка сылларыгар бааһына үлэтигэр, сире огорууга солтөөх суолтаны бээрбээтэ: туорахтаах культураа 10 тыһ. гектарга ыһылыгыттарыттан 6246 гектарын эрэ коммунда, оттон ордуун таа хааларда, ыһы 52 бырыһыан, саасы хорутууга кытта, баара-суоһа 100 гектар кырыс сире хорутта. Оттон Субуруускай аатынан совхоз (т.

Ефремов А. В., Ефимов Е. Е.) ааспыт пилиткада бурдугу, хортуоппуйу үүнэрин, теплицаттан осууот аһарыкы бааһынааһын тохто. Бирдичинтэ бикр: бу салаага государственнай сыйыан суох, Соловьев отделеннотыгар (т. Собакин Д. Н., Макаров А. Е.) 1925 гектарга бурдух ыһылыгыттан 24 бырыһыан эрэ үүнүүтэ коммунда. Болтоһо бааһынааһы эмиз итинтэн ордуга суох.

Совхозтарга техниканы көрүү-харайы туруга мөлөх. 1980 сыл түмүгүнэн трактор уонна автомобиль паркарарын техническай кыамталара 52—55 бырыһыан эрэ туһаныллар. Оттон ыскалааттарга сүөһүнэн тыһ. солк. туһата суох араас саппаас чавтар, оборудование хамнаахат капитал буолан сыталлар. Ити иһин соторулааһыта Карл Маркс аатынан сэхэс кылаабынай инженерэ Банн Г. Н. народнай контуруол комитетынан улахан кыскалэһинэ. Одуулуун (управляющей Софронов Ф. Р.), Сылаһ (Михайлов Н. Г.) отделеннотыгар сүөһү аһылытын учуоттаһыныга уонна ороскуоттаһыныга эппитэ суох быһылылар таһа тураллар. Оттон Болугурга ыскалаат олбуорун тоһуга көтүтэнэр 100-тан таһа тонна комбикорманы сылгы үөрэ киниэх суох огордо. Государство бааһыгар-дуолугар итиник сыйынаһааччыларга сытылар партиянай сыана бэрлээн иһахтээх, оройуоннаабы прокуратура эмиз ороһуохтаах.

1980 сылга «Чуралчы» уонна Карл Маркс аатынан совхозтар эт лимитин аһары ороскуоттаһыны таһаардылар. Оттон государство эти туттары бааһынын толорбөккө олорон итиник дьылааны туох сирдээһинтэ? Бу быһы, туох ханнык иннинэ, туһаанаах салайааччылар диксипилинээтэ суохтары көрдөрөр.

Совхозтарга учуот-отчуотнаас туруга мөлөһүн туһуан билигин бикрээ эрэ кэлэппит буолбатах. Ол үрдүнэн дьыала көнөн бээрбээ. Ынах сүөһү уонна сылгы аһааныгар сыл аһын буккуур таһа турар. Сака төрүүк, ордух кулун, аһаана бириэмэтигэр чуолкайданан испээт. Совхозтар кини бухгалтериялаар подотчеттаах дьон кытта мөлөхтүк үлэниллэр. Ылар үт учуоттар итэҕэстэр эмиз бааллар. 1980 сылга Карл Маркс аатынан совхозка 132 тонна, Субуруускайга 40 тонна үт кыраһыт ордух иһэрдилибитэ. Бу итэҕэс бийыл эмиз хатылаан эрэр.

Үлэс эппитэ суох буолуу чакчылары, хаһаайыстыбаннаа суох быһылылар, учуот-отчуотнаас мөлөһүн холбурдара итинэн эрэ бүлээтэр, элбэхтэр. Совхозтар парткомнара, сылааһы партиянай тэрилтэлэр. Бу өттүнэн көрдөбүлү, контуруолу тосту кууһурдэллэрэ наада. Маннаах народнай контуруол комитетта, кини группалара уонна постара киниэхтэ көмөлөһүхтээхтэр.

Дойду наһаа киниэх аһылыгынан хааччылыгы съезд аналлоах аһылык программатын ырытан огорорго быһаарда уонна ол төрүтүнэн тыа хаһаайыстыбатын салгы өрө көтөүлүү буоларын бэлитээтэ. Бастакы уочараттаах соруу бийытынан тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйатын аһылыка кырымыктыгытын

[Салгытын 3 стр. көр].

3

1981 снл. Муус устар 2 күнэ.

Табаарыс И. П. ЛИСТИКОВ дакылаатын салгыыта

ордуг билийнээр көрүгнэрин
элбэтийн гурурулунна.

ХХХII уобаластаабы партиянай конференцияба уонна XXVI съезд түмүктэрин дүүллэспит уобаластаабы партиянай актив мунньаһар бэлэтэммитин курдук, 1970—1980 сылларга республика тыатын хаһаайыстыбатын салгыы өрө көтөҕүү соххостар производстволарын идэтигин уонна, кииннээн тэрийдик, материалнай-техникэскэй базаларын бөбөгөтүү суолунан ытытылынна. Ити кэмгэ капиталы угуу 2,5 төгүд, тыа хаһаайыстыбатын валовой бородууксуйата 23 бырыһыан улааттылар. XI пятилеткаба тыа хаһаайыстыбатын сайдыытыгар 603 мөл. солк. (күннүкү биэс сылга туһанкыллыбыттөөр 141 мөл. солк. элбэх) капиталы угуу көрүллэр. Тыа хаһаайыстыбатын техникэскэй базатын салгыы хангатыыга тирэтирэн 1985 сылга республика этэ сирүү кээмэйин 63 тыһ. тоннаба, үүтү 236 тыһ. тоннаба, хортуонппуу 80 тыһ. уонна обуурот астарын 26 тыһ. тоннаба тиздэр соруктаах. Ити ааспыт пятилеткаба ситиһилибит таһымтанappa үрдүк.

СССР-д өбкөмүн бноротун уураа-
бынан 1990 сылта днзри кэмнз
республикага аһылык программ-
тын ырытан онорууга аналлаах
комиссия үлэлиир. Бу програм-
маны олоххо киллэрин бөдөи
социальной-политической суолта-
лаах партийнай, государственнай
дышала. Итиннэхэ экин миэстэни
сөһү итинтин бородуукталарын,
туох ханнык иннинэ эти оноруу
ылар.

Съездээ сүөһү нитиһэ тыа эн-
ригэр ударнай фронунан биллэ-
рилиннэ. Оттон бу салаа билигин
биһиги тэрийэр үлэбит биир саа-
май кыбычыын мистэттинэн буо-
лар. Ааспыт пятилеткага оро-
йуонка эти онгоруу уонна собо-
туопкалааһын кээмэйдэрэ збил-
либэтилэр. Ол эрэри эт ресур-
сарыын элбэтэр кыахтар биһнэхэ
бааллар. Чуолаан, ити сүөһү ах-
саанын кэдьүүстээхтик туһаныы-
нан, туттарыллар сүөһү ыйааһы-
нын улаатыннарыынан, племенной
үлэни тосту тупсарыынан сити-
һиллиэхтээх. Сүрүн туһайышларга
эти элбэти диоһуннаах резер-
ватинэн сылгыны үөрдээн итти-
ни сайыннарыы буолара этили-
нэ. Бу ыйаы биһнэхэ быһаччы
сыһыаннаах. Онон сибээстээн
сылгыга сөптөөх материальнай
базаны тэриниэххэ, бастын сыл-
гыһыттар, чуолаан ССРС Государ-
ственной бирэһимээтин лауреата
М. С. Толстоухов үлэтин опытын
сиһилин үөрэтэххэ уонна тут-
туохха, сылгы боруодатын тупса-
рыанан, сылгы спордун сайынна-
рыынан утумнаахтик дьарыкта-
ныахха.

Нэвчилэнгэний этгэн, үүтүнэ хавччыйны тугсарыга гравданнар көмө хаһаайыстыбелара бэрт элбэди оморор кыахтаах. Бу болпуруска ССКП обкомун уонна Саха АССР Министрдэрин Советын аналлаах уурава табыста. Очон сайайтаран билиги туһааннаах үлэни ыытыахтаахпыт. Саха сиригэр 1980 сыллаагы оморон таһаарыы уопсай кэмэйигэр гравданнар көмө хаһаайыстыбеларын бородууксуйата ылар кээтэ эки 22, үүкэ 24, сыммыкка 14, хортуоппуга 18, обууог астарыгар 4 бырыһыан буолбута. Итини учуоттуоха.

Эти өнөрүү биір резерват-
нан съезд промышленной пред-
приятелар, аһылык уонна сорох
хааччылар эйгэ тэрилтэлэрин кө-
мө хаһаайыстыбаларын аахта.
Бу өтүгүнэ эмиз көрүнүүххэ,
дьаһаныахха наада.

публика совхозтарын үгүс өгү-
лэргэр эти сэгорууну элбэтэр
снэлтан түргэнник ситэр салал-
лары—снйинныз уонна көтөр
интэитин сайыннарыыны былаан-
ныыр.

Сүеһү нитинтин бороодуу сүяһу-
тын элбэтингэ партия XXVI съёһэ
туруорбут соруктарын толоруу
бийылыгы сүеһү кыстыгын тэрээ-
һинээхтик түмүктээһинтан элбэх
тутулуқтаах. Кыстык алта ыйдарын
түмүктэр кыяахлытын кыяан си-
тэ туһаммакка ийэрбит туһунан
этэллэр. Ол күрдүк, үүгү валовой
ылым эбһээтэлэһинбэтэ 75,9 бы-
рыһыан эрэ толорулунна, эбэтэр
900 тонна итэбэс. Оттон биэр фу-
раажнай ынахтан график бийы-
тынан 531 кг үүт ылыллыахтаадын
оннугар 397 кг эрэ ыанна. Арай
борооску орто төлөһүүгэ 76 к-
оннугар 86 кг тизрдиликкэ. Кы-
стыгы тэрийкигэ республикаҕа
ыгырылылаах Карл Маркс ааты-
нан соахос уонна «Чурапчы» со-
ахос атыттартан ордуктук үлээһин
иһэллэр. Ол эрэри соахастар
үгүс отделениелара, ордук Сы-
лөг, Холтосо уонна Хатылы хур-
дун иһин, базовой отделениелар,
лаппа хаалан иһэллэр. Ылчаа
сүеһүнү төлөһүтүүгэ субуруус-
кайдар графиктан хааллылар.
Мөһнө ордук элбэх сүгүк Соло-
вьёв отделениеһигэр табыста.
Итинник итэбэстэр Мугудайга,
Одьулуунга, Чапырга эмиэ баал-
лар.

Саяа пятилэткэ бастаны сэлэн
тар государстваоя былааны та-
һынан 200 тонна үүтү, 40 тонна
оти туттарыахтаахпыт, хас 100-түү
ныахтан ортотунан 74-түү ньыра-
ны ылыахтаахпыт. Ити кирбиһа-
ны халбана суох ылар туһугар
ыстыгы тэрээһиннээхтик, мантан
ас сүтүгэ суох түмүктүүхтээхпыт.
Ырайы көрүүгэ-хараһыга, аһа-
һыга сир аһын ыһамныы уу-
луулар, эппиэтинэс ирдэнэрэ
райиллар.

Сил бастагы кварталын түмү-
уузан ыназы искусственной сиз-
мэлээнингэ уонна салтарыга
раффика киирбит курдуктук
разги, сизмэлээнин хаачысы-
бата гонка учугаа үгүс сирдэргэ
мөлтөх туруктаах. Бу нтэсэ түр-
гэнэни туоратыллыхтаах. Кард
Марсэ ватынан совхоз салалтата
искусственной сизмэлээнин стан-
циятын үлэтин күннэтэ контуруол-
лоон сизмэ хаачысыбатын тосту
тупсарыахтаах.

Бийыл дасаны үтү ылыы уон-
на государствада туттарыы эбэ-
тээстэлибэлэрин толорууку мэт.
нирэн ыйдара быһаарыахтара.
Сыйын устата хас биридин фу-
ражной ынахтан оройуон үрдү-
күн 850 кг итэһэ суох үтү
ылар, субан сүөһүнү 125-тин кг,
нырыһы 115-тин кг төлөүтүр со-
руктаахпыт. Бири да хаалыаах
отделеннота суох үлэлиир иһин.
Амма оройуонун совхозтарын
сүөсүтүттарин бачыымнарын
ойоон, бэс ыйын кэлэр кыстаада
сүөһү тутууларын бэлэмнэһиин
ударнай ыйынан биллэрэн турар
бу үлэни бөлөбөн ыйын 1 күнү-
гү диэри ситэрнэх нэрингизээ-
пит.

Бүтүн Союз үрдүнэн социалистическэй куоталаһыылаах сүөһү кыстыгын тэрээһиниэхэтин түмүктээһиниңэ ССКП XXVI съёһин ууралхтарынан салалтаран куоталаһыыны өссө юзэнтэни тэңитиэхтээхпит. Итиннэхэ кыдааналар ыгырыылара, уус-өлдөһкөр уонна наһанар баччыһынара төһүүнэн буолуохтаахтар.

ССКП XXVI съёзд дондуга т
бурдугу үүнэрийн биир сүрүн г
суулталах проблеман аята, с
сири, ордуу мелиорациялаамайт б
сири, нөдүүстээхтик туһаны б
суултатын чорботон бэлэстээт, н
XXVI оройуонаады партийнай л
конференция чүгэстээх үс сүл ч

ийнхэр суёну аһилыгын 34 бырын
нысын бааһынаттан ыларга ту-
руорбут соругун толорууга бы-
йылгы ыһыы бастаы экзэмен-
нан буолуоса. Быыл оройуон-
ка ыһыы уосай нэнэ 6795 гек-
тарга тизэрдиллэхтээх, гектарта
ортотунан 7 центнер бурдук, 75
центнер хортуоллуй, 114 центнер
осуруот асара хомуллуохтаах-
тар, государствоа 400 тонна
хортуоллуй, 220 тонна осуруот
асара туттарыллыахтаахтар. Ол-
эрээри сааскы ыһыыга бэлэмнэ-
ни тэтимэ олус бытаан. Эрилки
Эрстиики аатынан совхозка сиз-
мэ бурдуга тийбэт, «Чурапча-
га» уонна Сүбүрүүскайга сизмэ
сизэ ыраастона илик. Эриктэр
уонна сүбүрүүскайдар бааһына-
га органической уовурдугуу «ил-
лэрин графигын тобон ыһаллар.
Хаары катоктааһын олус тарды-
лынна, былаан анарыттан эр-
ордуга толорулунна. Ордук ту-
луйуллубат бытаарыы техникуккы
өрөмүөннээһинигэ таһаарылынна.
«Сельхозтехника» холбоһук (теб.
Борисов Е. А.) трактордар өрө-
мүөннэрин биризмэтин кылгатар,
каачыстыбатын түпсүрэр, оттон
совхозтар өрөмүөнүгэ киллэрин
графигын холбоһа суох тутуһар
эбээһиннээстээхтэр. Райсовет испол-
кома, туһааннаах каһааныстыбан-
най салайааччылар уматык уонна
оһуонуох матырыйаалларын тиз-
ийинин түргэтэтигэ эбин дьаһал-
лары ыһаахтаахтар.

Оройуонга сүөлү аһалыгын турунтаах базатын тэрийингэ «Якутмелиоаодстрой» трест ПМК-та уонна «Сельхозхимия» холбоһук улахан оруоллаахтар. ССКП райкома, XXVI партийнай конференция уураабын толорон, бу тэриятэлэри хаалыттан таһаабыга сорох дьаһаллары ылан рэр. Быйыл сир и төрдүттэн тупсарыыга уонна бааһынаны игорууга 263 тыһ. солк. үп көүлүһүгэ. Ол ээрэри үлэ тэтимэ илингигэ таһаа бытаан. Бааһына анаан 588 гектар сир оҥорулуохтаах. Уу-хаһааыстыбаннай тэлэртэн Хаамыйа нүөлсүтэр системата, Катит Күөлгэ 28 гектарга ардахтатар установка үлэсэ иллэриллэхтээхтэр. Бу пятитөг, аба Амма орус сүүнүгүгэр меморативнай үлэлэр лаппа кэнэтиллэхтээхтэр, оройуонга сир и төрдүттэн тупсаран игоруу 3000 гектарга, бааһына 1550 гектарга, уу-хаһааыстыбаннай тутуулар 2500 гектарга ытыллыхтаахтар. Мелиорация ПМК-та (таб. Попов П. И.), «Сельхозхимия» холбоһук (таб. Эверстов Н. Е.) сыллаабы биллэнирери бары көрүмизиринэн толорууга, ытыллар үлэлэр хаачыстыбаларын төрдүттэн тупсарыыга эрчимнээх дьаһаллары ылыахтаахтар.

Кэлэр сайын совхозтар 36 тыһ. тонна оту, 10,7 тыһ. тонна силэти, 800 тонна сенажи, 800 тонна от мээккэтин бэлэмнэхтээхтэр. Итиннээх бэлэмнэнии биллэнкитээн кууска ытыллан бэс ыйын ортогугур диэри бүтэриллэхтээх. От хомуура бэс ыйын 25 күнүгэ садаланыахтаах. Райсовет ис. колхозо совхоз үлэлэргэ муус устар 20 күнүттэн бэс ыйын 20 күнүгэр диэри икки ударнай ыйы биллэрдэ. Тыа хайаайыстыбатын управлениета, совхозтар салалалара, туһааннаах хайаайыстыбалары тэриэтэлэр итингэ көрүлүүбүт үлэлэри халбага суох то. орууну хааччыахтаахтар.

Экономика кəдууһун үрдэти
талаача өттүнэн капиталнай ту-
уугтан тутулуктаах. Табаарыс
И. И. Брежнев эплитин дурдуг,
эка пятилетка тутааччыларга
соччумнаах экзамөнынен буолуо-
а. Ааспыт пятилеткада оройуон-
на капиталнай тутуу тэтимэ эбил-
имбэт, кээмэй улаппата, хаа-
ыстыбата түксубата. Былвенна-

рын «Якутсельстрой» управление
мехучастого 86 бырийһан, «Якут-
колхозстрой» холбоһук ТМУ-га
87,8 бырийһан топордулар, Карл
Маркс аатынан уонна Сүбүрүүс-
кай аатынан совхозтар капита-
най тутуунан сирэ суох молтох-
тук дьырыктанһылар, 1381 тыһ.
солк. үлэни ситэ ыһпатһылар.
Сорох хаһайыстыбаннай тэрилтэ-
лэр салаяаччылары производ-
ственной базаны кэргэтиһэ, оло-
рор дьыалэри тутууга эмиз мол-
тохтук үлэлэтиһэр, Арый кэни-
ки үс сылга «Чурапчы» совхоз
(таб. Аммосов И. Н.) бу үлэсэ
сөптөөх хайысканы тутуһан, ба-
дэрээтэлэр тэрилтэлэри кытта
бииргэ кууһу түмэк үлэлээтэ.

Ингнэгтийн капиталтай тууу хаалымттан тааарыллаахтай. Бу салаага хайаагьыстыбенкай салайачилар билааннаахтай, кэскиллээхтнх ылсаяахтайтар. Сэка пж. тилеткаба оройуон үрдүнэн капиталтай тууу уопсай кээмэйн итн ниннээдн 5 сылаабаар 2 тэгул улаатыннарар, хаачыстыбатын лаппа түпсарар сорул турар. Онуоха мас сэготуопкатыгар уонна тнэйэр-таһар үлэлэргэ биллгнн ыытылла турар удэрнэй ыйдары мунутуурдук туһаныааха, онно көрүллүбүт үлэлэри кыйыгкы суолу багтаһа булгуччу толооруоха.

Партия XXVI съезин уураахтарыгар сеп түбэшинээрэн оройуон хөдөөйистыбаннай, хааччыяр тэрилтэлэрэ бэйлэрин үлэлэрин тулсара тутуохтаахтар, производственнай бөзаны салгыы кэнэтихтээхтэр, үлэ тэрээһинин уонна бородууксуйа хаачыстыбатын тулсаран нһиэхтээхтэр.

Райсовет исполкома Советтар тэрийэр-массабай үлэлэрин сана сорунтар таһымнарыгар тиниһэ туспара тутуохтаах. Ордук үлэхан болгомто коммунист депутаттар, Советтарга партиянай группалар оруолларын үрдэтингэ ууруллуохтаах. Народнай контроллердар хорбонмоһуну, дыссипилиингэ суох буолууну утары ордук эрчимнээхтик, химиндээхтик үлэллэхтээхтэр. Производствоньы изгитин, үлэ харыстабылын уонна дыссипилиингэтин босорго-түү боллуруостарынан профсоюзнай тэрилтэлэр илгэн-тогон дырыктаныахтаахтар, Саха уобаластаабы партиянай тэрилтэтэн СКП XXVI съезин рабочей делегаттар «Пятилетка хас биридии күнүгэр—үлэ үрдүк огорумтуотун уонна харыстабытын» дьэн девиэтэх патристическай бачымнарын социалистическай куоталаһын: сурун ис хоһоонунан өнөрүөхтөөхтөр.

Кинн Комитет сьезиз Отчуотунай данылаатыгар комсомол үлэтигэр саамай суолталааба, саамай жылаабынайа политической өттүнэн активнай, үлэни-хамнаһы билэр, үлэни таптыыр уонна сатаан үлэлиир, Ийэ дойдуну көмүскүүргэ куруук бэлэм дьоннор (көлөнүөлэрин иктэн таһарыһыга көмөлөһүү буолара дьэжэтик ыйылынна. БССК РСФСР райкома партия ити боччумнаах ыйытытын ситиһинилээтик толорор туһугар комсомольскай тэрилтэлэр ис-союзнай уонна иктэр үлэлэрин төрдүттэн тупсарыахтаах. Итиннээх комсомолга-үлэлиир коммунисттар оруолларын үрдэтик улахан мистэрин ыйыахтаах.

XXVI съезд партия хэмжээтэй
бийснээр суух үүнэрийн, кини
хэвчлэсэнбанай састала сэлгэлт
тусуурун модьуйд. Оройуон
наады партиной тэрлэгт хэмжээ
ни биеэ сүүлг 113 кишинээ үүнээ.
Хэвчлэсэнбанай көрдөрүүлэр сүн-
нүүнээ уопсай партиной көрде-
буллэргэ сөн түбэлэллэр. Ол
ээрэрин ити хэмжээ партия чилиз-
нигэр 2 кандидаты СССР кишинээ
нигэр ылартан аккавстанна, 1 кан-

дидат партияттан тааарылынна. XXV съезд кэнингитэн ССКП чилиэннин үрдүк аатыгар сөп түбэспэт дьайышлары оҕорон 22 киһи партияттан уһулуна. Бу улахан итээстэр кэлэр өттүгэр хатыламматтар наада. Партиянай салаалта ис дьыгэ дьону сүүмүрдээһингэ уонна толорууну бэрэбэркэлээһингэ буолара съездэ өссө төгүл чорботуллан бэлкэтэннэ. Итинки салаалтаран ССКП райкома кадрдары аттаран туруоруугу, кинилэри итингэ бэйтиги үлэтин салгыы түлсүрүө, толорууну бэрэбэркэлээһингэ болломтотун күүһүрдэрэ, бу болпуруоска XXXII уобаластаабы уонна XXVI оройуоннаабы партиянай конференцияларга оҕоһуллубут принципциальной критикаттан чопчу түмүктэри оҕосторо эрийиллэр. Бу үлэбэ ССКП райкомун партиянай комиссияга (таб. Васильев И. П.) партиянай тирьэлтэлэр администратсия үлэтин хантууруллуур комиссияра аактивнайдык кыттаахтаахтар.

Съезди Саха уобаластаагы партиянай тэрилтэ аадырыһыгар чилиэнский партиянай усулуостары хомуйуу боллурдуһугар өгөһүллүбүт критическэй этин биһиги оройуоннаагы партиянай тэрилтэбигизэр эмиз сыһыаннаах. Партия райкомун бюросу бу боллурдуу аһаан дүүһүлэстэ уонна баар этэстэри түргэнник суоратарга партиянай тэрилтэлэргэ чопчу сорууттары түрүүдө.

Уопсайынан, съезд уураахтары-
нан салайтаран ССКП райкома
ис-партийнай үлэни салгыы туп-
сарар, партийнай тэригэлэр тэ-
рийэр уонна нитэр оруолларын
өссө үрдэтэр соруутаах. Ити-
ниэхэ, туох ханнык ийиниз, аас-
пыт өччүөттүүр-быыбардыыр хам-
пааннаада коммунистар критиче-
ский этиилэрин халбага суох
олохтоонун быһаарар суолтаны
ылыада.

СССР XXVI съёзх библиогги кэмгэ идеологической үлэ сүрүн туһаайыларын чолчу ыйан бизр. дэ, итинихэ партия Кинн Комитетын 1979 снл муус устар 26 күнүнээдэ «Идеологической, политической-интэр үлэни туссары соруутарын туһунаа» уурааба ураты суопталаадын өссө тогул бэлиттэтэ. Идейнэй-интэр үлэ советской дьон үрдүк көрдөбүл-лэригэр элпиттиригыны ыытыл-лаахтаах: бу өгүнэи, биллэн ту-рар, биннэхэ итэбэстэр абылаба суохтар. Олору сорунуулаахтык туоратыы, съезд матырыйаалла-рын инжениер, диригник пропагандалаабыннан сибээстээн бу үлэ дьонго өрдүк тийимтэ, дьыйымтыа буолуутун ситийи—партийнай тэрнэлэлэр улахан суопталаах утагытыллыбат сору-тара. Маныаха үлэнтэртэи маркс-истской-ленинскэй, экономической үөрэхтээһин көдүүтүн салгыы үрдэтии, дьон үлэнир уонна олорор сирдэриниэи политичес-кай-интэр үлэ формаларын уон-на ньымаларын байытан ийи, бу дьыйлаба үлэ коллективтарын оруолларын үрдэтии, салайааччы итэтииччи буолуохтаабын туһуна-партийкай көрдөбүл утумнаах-тык олохтооһун эрийиппэллэр. Партийнай тэрнэлэлэр бу боппу-руостарга XXVI оройуоннаагы партийнай конференцияга уонна СССР райкомун кыһа өлүүнү

хүнийг рашомун ижилс плениум-
ар принципийнх, ижил үр-
ыгдлах хэргэлтэн, туувангах
критический этнэлэртэн чопчу
үмүктэри оюосуох тустаахтар,
абаарыс Л. И. Брежнев баля-
ээбитин курдук, «хороганда сый-
ыг темалары түмнүбүт, ыао-
ен дян аатанар болпуруост.
ыг таарыйэртэн куттаммат бу-
ара дьоһун суолталаах. Бийиги
ропагондистарбыт, лектордар-
[Бүтүүтүн 4 стр. кор].

Табаарыс И. П. ЛИСТИКОВ дакылаатын бүтүүтэ

Был, маассабай информациябыт средстволарын үлэһиттэрэ байдаларын үлэһиттэрэ ити партиянай ийи шанаа быһаччы салайтарыах. таватар.

Биллгин дьон олоһор уонна үлэһиттэр үсүлүбуйага биллэрдик тубуста. Советскай киһи үүнүс-сайына. Кини биллэртэ хаһаата, арууһунта үрдээтэ, дуоһуннай наадыһыларга лаппа үүнүлэр. Итиһэрн үчүөттөөн съезд идеологическай үлэ аһаа хоһооно күннээби олоххо ордук сыһаннаах, оттон кини формалара советскай дьон биллэргэ наадыһыларга уонна көрдө-бүлэһиттэр эппиттэр буоларын ситиһинэххэ дьон соругу туруорда. Съезд партиянай тэрияттэр политическай-митэр үлэһиттэр сис-

темата суох, хаһаайыстыбаннай кыһалдалар, үлэһиттэр быһастарыгар оһон-манан, одон-додон дьарыктанар стиллэрэ улаханнан сэмэ-эһинэ.

Партиянай съезд матырыйаалларын пропагандалаһын—бу кылгас бириэмэлээх хампааньа буолбатах, кинини уһун кэмгэ нэһиллэһинэ бары араһатын «ки-ник хабан быһаарыахтык, тик-гэ быһаарыахтык, үрдүк идеянай таһымнаахтык ытыллыахтык. Бу үлэһэ идеологическай фронт бары тэрияттэрэ түмэ тэрдүүлэ-хтэ, бу салаа бары средстволара уонна ньымалара сата-быллыахтык туһаныллыахтык.

Политическай уонна экономическай үлэһиттэр бары оһуолаларыгар кудун тутарга—бас ыйыгар съезд

матырыйаалларыгар 8—9, оттон теоретическай семинардарга 4—5 занятиелар ытыллыахтык. Бу сүһүккэн суолтаах докууменнары үлэһиттэр тас өттүгэр биһир да ки-һи хаалбата ситиһиллээхтэ. Лек-ционнай пропагандага «Знание» общество чилиһинэрин, хаһаайы-стыбаннай салайааччылары, спе-циалистары киһигиһи тэрдүүлэ-хтэ. Ый аһаһын уопсай биһир по-лит-күн тэрдүүлэһинэ ытыллы-ахтык. Тыһууһун политическай агитация бары формалара ха-а үлэһиттэр туһаныллыахтык.

Оройуон коммунистара, бары үлэһиттэрэ ССКП XXVI съездин историческай уураахтарын сүһүккэн өрө көтөүллүүнэн, истин биһир-эбиллэн көрүстүлэр. Саха па-тилетка соруудахтарын ситиһи-лээхтик толорууга тыа сирин

үлэһиттэрин политическай уонна үлэһэ активностара биллэрдик үүннэ. Ити патриотическай кам-сааһыны субу аһаа баччаах та-хсыбыт «Уон биһирис патриотка со-руудахтарын ситиһиллээхтик толо-роор уонна аһары толорор иһин Бүтүн Союзтаагы социалистичес-кай кусталаһы туһунан» ССКП КК, ССРС Министрдарын Советын, РСФСРС уонна БССРС КК уу-раахтара өссө өрө күүрээтэ. Оройуон үлэһиттэрэ бийыл муус устар 18 күнүгэр ытыллыахтык ленинскэй коммунистическай су-буотунуһука көхтөөхтүк бэлэм-нэнэллэр. Партиянай тэрияттэр маасса ити аһар активностын күн-нэтэ баһылыр-көһүлүүр, сайын-наран иһэр эбээһинэстээхтэр.

1982 сылга Саха сирэ Россия государствотыгар көһүл өттүнэн

хөлбоспуе 350 сыла уонна Саха АССР тэрияттэригэ 60 сыла туо-луулорун көрсө партиянай тэрият-талар үлэһиттэр интернацио-нальнай уонна патриотическай итинни салгы күүһүрдэр сорук-таахтар. Итиннэхэ биһиги оро-йуоммут Саха сирин Согуруу өттүн сааа индустриальнай ки-нэ Нарюнгри куораты иһтэ шеф-тэһитин салгы бөһөргөтүү ула-ханнан көмөлөһүөс.

Оройуоннаагы партиянай тэ-рияттэ, ССКП XXVI съездин уураах-тарын сааа биллэнэн, уон биһирис патриотка соруудахтарын ситиһи-лээхтик толорор туһугар туох кыалларын барытын оһоруога дьон партия уобаластаагы коми-тетын эрэннэрэбит.

Сонуннар Сонуннар Сонуннар

ТУӨРТ ОРОЙУОНТАН БАСТАНЫ

Лена илии эһэрнээ-хэ түөрт оройуон про-мкомбинаттарын соци-алистическай куотала-һыларын түмүгэ та-һаарылына.

Делегациялар Мэҥэ-Ха-лалас киһинигэр Майаа көрүстүлэр. Биһиги комби-наппыт 8 киһинээх делега-циятын комбинат партия-най тэрияттэри секретара Г. Г. Моһастырев салайан иһдэ сырытта. Куотала-һы түмүгүн таһаарыһа Саха АССР Олохтоох про-мышленноһын министрст-воһун хааччыһыга отде-лын начальнига В. Ф. Дмит-риев уонна ити отдел үлэ-һитэ Ю. Н. Колосов кыт-тыһы ыллылар.

Түмүккэ ааспыт сыл бы-лалларын үлэ бары кө-рүһүнэригэр эри-дэхси то-лорон 152,8 балла хому-йан биһиги промкомбина-ппыт кыайыһылааһын тах-сан көһөрүллэ сылдьар кыһыл знамяны иһдэ кэл-лэ. Иккиһи 150 баллаах Амма, үсүһү 53,3 баллаах Мэҥэ-Хаһалас промкомби-наттара ыллылар, алек-

соевскайдар тикэһ буоллу-лар.

Түмүгү таһаарыһа кэнни-тэн опыты аһастаһы буол-ла. Социалистическай куо-талаһы сааа үсүлүбуйа-та оһоһулуна.

«СО» корр.

ААБААЧЧЫЛАР КОНФЕРЕНЦИЯЛАРА

Ааспыт бэтинсээ оройуон киһи библио-текатын аһар саала-тыгар киһигин таптаа-чылар обществоларын тэрияттэригэр эдэр ав-тор Э. Соколов «Арах-сыспат аргыстарын» дьон киһигиттэр аһаа-чылар конференцияла-рытаһына. Конферен-цияга культурнай сыр-даттар үлэһиттэр уонна оройуоннаагы аһар ыч-чат советын чилиһинэрэ кыттыһы ыллылар.

Айымны тематын, идея-тын туһунан биһигиниһи-рин поэт А. Бродников оһордо. Кыттааччылар сү-рүн герой Диулуһаан Мас-тыраһа, Иаан Скрыбыкин, Кети образтарын ырытты-лар, айымны суолаттын, кини көхөһүт болпууос-тарын тула кэлэсттилэр.

Конференция кэннигэ оройуоннаагы аһар ыччат советын иһинэн үлэһиттэр уус-уран литература сек-циятын тэрдүүлэ түмүгүтэ буолла. Онон секция үлэ-тин былаһын дүүһүлэстэ-лэр, автордар айымныла-рын ырыттылар.

М. МИХАЙЛОВА

ҮЛЭНИТ ДЬАХТАЛЛАРЫ ЧИЗЭТЭНИН

Хайахсытаагы Культу-ра дьахтэһиттэр эһиллэнэн үлэһит дьахталларын чизэстэһин биһэрэ буол-ла.

Чизэстэһиннэр ортоло-ругар 20-тэн таһа сыл суаһу иһиттэһиттэр үлэһэ-бит А. К. Лебедева, П. К. Григорьева, норуот үлэ-һитин туйгуна М. С. Кондратьева, бастык ыан-ныһыһыттар Саха АССР Верховнай Советын депу-тата А. Г. Протасова, Т. В. Софронова уо д. а. баал-лар. Киһигэр үлэ, олох мындыр оһуолатын бар-быт бааһы опытырын кэл-сэһиттэрин, эдэрдэргэ кэс-тылларын эппиттэрин мус-тубут дьон сэргээ иһи-тилар.

М. ЕФРЕМОВА

БОРОБОН ХАЙЫҔАРЫН СУОЛУГАР

Кулун тутар 27—29 күннэригэр Уус-Алдан оройуонун киһинигэр Борообонго республика тыатын сирин тайм-бардыттары күрэхтэһиннэрэ бэрт хайыһылаахтык барда. Онон 12 оройуон уонна СГУ хаһааһаала кыт-тыһылар.

Бастагы күн эр дьон 30 км дистанцияга сүүрүүлэ-рингэр 60-ча киһи старка тахсыбыттан Олуохумэ-тэн А. Мордовской 1 ч. 40 мүн. 27 сек. кэлэн кыах-таахтык бастаата. Иккискэ эмиз Олуохумэ быһыһа Н. Костромин, оттон үһүсэ биһиги Алексей Терюти, мыт табыстылар.

Уолаттарга 15 км дистан-цияга эдэр кэһиллээх ха-йыһардыһыт Вячеслав Тимофеев 51 мүн. 58 сек. кэлэн эрэллээхтик бастаата. Иккискэ В. Мыреев (Олу-хумэ) 54 мүн. 07 сек. үһүсэ П. Яковлев (Мэҥэ-Хаһалас) 55 мүн. 02 сек. кэлэн тигистилэр.

Дьахталларга 5 км-га 40-тэн таһа спортсменка старка тахсыбыттан Р. Костромина (Олуохумэ) 18 мүн. 34 сек. кэлэн лаппа үчүгэй түмүгү көрдөрдө. Биһирсээх миһасталарга В. Протодьяконова (Уус-Ал-дан) уонна М. Брызгалова (Мэҥэ-Хаһалас) табыстылар.

(порт)

Иккис күһүгэ эр дьоннор 15 км сүүрүүлэригэр А. Мордовской эмиз иһингэр киһи даһаны түһэрбэтэ. Биһирсээх—47 мүн. 06 сек. биһиги биһир эдэр күүстээх хайыһардыһыт Аркадий Тимофеев (49 мүн. 12 сек.) иккиһинэн кэлэн үөртэ. Уһус Амма предствителэ П. Соваин буолла.

Уолаттарга 10 км дистан-цияга Вячеслав Тимофеев-пыт 34 мүн. 12 сек. кэлэн республика чемпионун аатын иккис төгүлүн ылла. Дьахталлар 10 км сүүрүүлэ-рингэр бу да сырыһа Р. Костромина 39 мүн. 12 сек. кэлэн эрэллээхтик бастаата.

Кыргыттар ити дистанци-га сүүрүүлэригэр эмиз М. Пестрякова, И. Петушкова (иһинэн уус-алданнар) I—II миһасталары үлэһитинилэр. Усүбүкэн М. Далбарова (Олуохумэ) финиһтээтэ. Би-һиги кыргыттарбит Лариса Скрыбина, Дуля Попова V—VI миһасталары зачекка оһо-һордулар. Оттон дьахтал-ларга Надежда Барахсанова VII—X миһасталарга тик-сигистилэн эмиз куһаһана суохтун сүүрдэ.

Бүтэһин күн күрэхтэһин сааһай иһтиһиннэй көрү-нэ—эстафеталар ытыллы-нылар. Оройуонмут иһа-һин эр дьонго А. Тимо-феев, А. Терютин, В. Тимо-феев, Н. Барашков саһаа-таах хаһаада көмүскээн эрэллээхтик бастаата. Онон киһилэр республикага үһүс төгүлүн эстафета кыаһы, лаахтарынан буоллулар. Манна ордуу А. Тимофеев табыллан сүүрдэ. Кини бас-тагы этапка 16 хаһаандат-тан кыаһылааһын тахсы-бытын бэһитиһэххэ наада. Уһус этапка барбыт В. Ти-мофеев эстафетаны икки-һинэн ылан баран утарыла-һааччыларын ситэһ өссө 40 сек. урутаан кэлбитэ лаппа кыахтааһын көрдө-рөр. Иккискэ—уус-алдан-нар, үһүсэ—олуохумэлэр.

Дьахталлар эстафетала-рыгар Уус-Алдан спорт-сменкалары кыайдылар. От-тон биһирсээх күүстээх хаһааһаала кэннигэрттэн IV миһаста табыстылар.

Онон үс күннээх хайы-һылаах күрэхтэһин кэнни-гэр бийыл аан маннай Олуохумэ хаһааһаата бас-таата. Уус-Алданнар иккис, оттон биһиги үһүс биһирс-тээх миһасталарга табысты, быт.

Дьахталларга уонна кыр-гыттарга урукку сыллар-дааһар аһыһы эһилиһинибит. Ол эрэри биһигин даһаны ылаһы оройуоннарбытыт-тан балачча хаалыһааһыт. Онон оройуон алын сүһүөх физкультурнай коллектив-тарыгар, совхозтарга, оһуо-лаларга бу болпууоска септөөх болһомто уурул-луохтаах.

П. БАРАХСАНОВ, хаһааһаада предствителэ.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНОВ.

Телтыыр аһабыт, эһэбит, аймахпыт, колхоһу-най тутуу ветерана

ПРОТАСОВ-АХИПОВ ИННОКЕНТИЙ НИКОЛАЕВИЧ

ыарахан ыарыһтан өлбүтүн, дириһини куруту-йан туран, бары доһотторугар, таһаарысты-гер биллэрэбит.

Одолоһо, сэннээрэ, аймахтара.

Р. РЕЙГАНЫ ӨЛӨРӨРГӨ СОРУНУУ

ВАШИНГТОН (ССТА). Манна президент Р. Рей-ган өлөрөгө сорунуу сы-рыттылар. Сүүрбэ биһс саһастаах ханнык эрэ Джон Хинкли Р. Рейгану профсо-юзнай конференцияга тыл этэн баран Вашингтон ки-һингэр баар гостиниэттэн тахсан иһтэһинэ бэһити-тинэн ытылаһаата. Президент сонно тута Вашингтон аа-дынан университет меди-цинскэй киһинигэр аһаа-лыһына, онон киһигэ хаһаа нэрэр.

тыкатыттан буулдыһы оһуур операция оһоһулу-на. Өлөрө сорунуу Джон Хинкли тутулуһа. АП агент-ство иһитиннэрэринэн, ки-һин—Эвергрийн К. «Орадо Колорадо штата» бөдөһ бизнесменин уола. ЮПИ агентство Хинкли урут Аме-рика национал-социалисти-ческай партиятын, АХШ бө-дөһ неонацистскай бөлөһүн чилиһэ этэ дьон иһитин-нэрэр.

роллор. Завод конструктордара ортотехника комплекһтарын электро-никины туттан оһороллор. С. Н. Мокеев слесарь Е. А. Лонской уонна радиомонтажница Я. Ю. Вашиленко электроннай диспетчерскэй картаны таһааллар. ССТА фотохроника.

БИНИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовой индекс 678700. Чурапчы с. Нарл Марис уул., 12. ТЕЛЕФОННАРЫТ: редактор—21-395, отделлар—21-495, уопсай—21-505.

«Сага олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов